MAHAKAMA KUU YA TANZANIA

DIVISHENI YA KAZI

DAR ES SALAAM

MAREJEO NA. 204 YA 2022

DOLPHIN FILAMENTS (T) LIMITED ..... MLETA MAOMBI

DHIDI YA

JANETH MURO ..... MJIBU MAOMBI NAMBA MOJA

NEEMA ALLY RAMADHANI ..... MJIBU MAOMBI NAMBA MBILI

SALMA ABDALLAH CHORORO ..... MJIBU MAOMBI NAMBA TATU

HAMISA ABDALLAH MAGANGA ..... MJIBU MAOMBI NAMBA NNE

MOHAMED A. NGOTO ..... MJIBU MAOMBI NAMBA TANO

(Kutokana na Uamuzi wa Tume ya Usuluhishi na Uamuzi Kanda ya DSM- Temeke)

(Mikidadi: Muamuzi)

Tarehe 18.05.2022

Katika

CMA/DSM/TEM/6/2021/42/2021

HUKUMU

15.11 & 12.12.2022

Rwizile, J

Mleta maombi ameleta maombi haya akipinga uamuzi wa Tume ya Usuluhishi na Uamuzi ('Tume'). Ameomba Mahakama kurejea na kutengua uamuzi katika mgogoro wa kikazi Na. CMA/DSM/TEM/6/2021/42/2021 wa tarehe 18.05.2022.

Maelezo ya jumla ni kwamba wajibu maombi waliajiriwa na mleta maombi kwa mkataba wa kudumu.

Imeelezwa kuwa ajira yao ilisitishwa kwa makubaliano ya pande zote mbili baada ya kampuni kuyumba kiuchumi.

Inasemekana kuwa wajibu maombi walilipwa stahiki zao ambazo ni kiinua mgongo, notisi, likizo, siku walizofanya kazi kwa mwezi husika na mkono wa kwakheri. Hata hivyo, makubaliana yaliyotajwa waliyakana na hatimaye walifikisha mgogoro wao mbele ya Tume kwa madai ya fidia ya kuachishwa kazi isivyo halali na baada ya kusikilizwa walishinda tuzo. Mleta maombi hakuridhishwa na maamuzi hayo na hivyo akafikisha maombi ya marejeo katika Mahakama haya.

Kama taratibu zinavyoelekeza, maombi haya yameletwa kwa kiapo cha Msami Frank Mduma kwa niaba ya mleta maombi. Kiapo hicho kimeeleza sababu za maombi haya kama ifuatavyo;

i. *Kwamba muamuzi alikosea kwa hoja na sheria kwa kushindwa kuoanisha ushahidi uliotolewa na pande zote husika.*

ii. *Kwamba muamuzi alikosea kwa hoja na kisheria kwa kutoa tuzo kupitia ushahidi uliotolewa na mlalamikiwa mmoja bila kuzingatia kwamba walalamikiwa walikuwa watano na kila mmoja alitakiwa kutoa ushahidi wake.*

Mahakama ya Kazi

Mawakili wasomi waliwawakilisha wadaawa. Bi Victoria G. Mgonja kwa niaba ya mleta maombi na Bwana Fortunatus Masurura Maricha kwa niaba ya wajibu maombi.

Bi mgonja katika hoja ya kwanza alieleza kuwa ushahidi wa mleta maombi haukuzingatiwa. Alieleza kuwa, katika ushahidi wake Dw1 alisema walikubaliana na wajibu maombi kuhusu kuachishwa kazi kama kielelezo D4 kinavyoonyesha.

Katika hoja ya pili alisema kuwa hakuna ushahidi ulioonyesha kuwa Pw1 alipata nguvu ya kisheria kutoa ushahidi kwa niaba ya wenzake. Katika kuipa nguvu hoja yake alirejea shauri la **Shoppers Supermarket v James Anthony & 2 Others**, Revision No. 635 of 2019, High Court – Dar es Salaam. Kwa mtazamo wake kila shahidi alitakiwa kutoa ushahidi wake mbele ya Tume. Hivyo aliomba uamuzi wa Tume utenguliwe.

Katika kujibu hoja ya kwanza Bwana Maricha aliwasilisha kuwa, mleta maombi alishindwa kuthibitisha kufuata taratibu katika kuwapunguza kazi wajibu maombi kama inavyoelekezwa katika kifungu cha 38 cha Sheria ya Ajira na Mahusiano Kazini [sura ya 366 kama kilivyorejewa mwaka 2019] na kanuni ya 23(4) ya TLS. Na. 42 ya mwaka 2007. Katika kushajihisha hoja yake alirejea shauri la **Sharaf Shipping Agency (T) LTD v Bacilia**

Constantine na wenzake, Civil Appeal Na. 56 ya mwaka 2019, Mahakama ya Rufaa ya Tanzania.

Katika hoja ya pili alieleza kuwa katika shauri la **Shoppers Supermarket v James Anthony & 2 Others** ilielezwa kuhusiana na hoja ya kukosekana kwa ushahidi na sio kila mtu atoe ushahidi. Aliendelea kueleza kuwa Pw1 aliruhusiwa na wajibu maombi wengine kuwawakilisha kwa kujaza fomu. Kwa mtazamo wake, Pw1 alikuwa na mamlaka ya kutoa ushahidi

Katika mawasilisho ya nyongeza, Bi Mgonja alisema kuwa pande zote mbili zilikubaliana kama kielelezo D3 kinavyothibitisha na kuwa fomu iliyojazwa na Pw1 ilikuwa ni katika utaratibu wa kufungua shauri na kuweka sahihi nyaraka kwa niaba ya wengine na sio kutoa ushahidi.

Baada ya kupitia hoja za pande zote, Mahakama inaona hakuna ubishi kuwa wajibumaombi walikuwa wafanyakazi wa mleta maombi (kielelezo D1) na kuwa waliachishwa kazi (kielelezo D3).

Hata hivyo, kifungu 39 cha Sheria ya Ajira na Mahusiano Kazini, kama kilivyorejewa mwaka 2019 kinamtaka mwajiri (mleta maombi) kuthibitisha uachishwaji kazi kwa waajiriwa (wajibu maombi) kuwa ni halali.

Mahakama ya kazi

Katika kupitia ushahidi na vielelezo vilivyotolewa mbele ya Tume, hakuna kielelezo chochote kinachoonyesha kazi za mleta maombi zilipungua, ili kuthibitisha sababu za kuwaachisha kazi wajibu maombi. Kuachisha kazi kwa njia ya Kupunguza wafanyakazi inatakiwa kutokana na sababu mbalimbali.

Sababu hizo ni za kiuchumi, kiteknolojia, kimuundo au mambo mengine yanayoendana na hayo kama inavyoelezwa katika kanuni ya 23(1) ya Employment and Labour Relations (Code of Good Practice) TLS. Na. 42 ya mwaka 2007. Katika shauri hili mleta maombi ameeleza kuwa alikuwa na sababu ya kupunguza wafanyakazi ambayo ni upungufu wa kazi.

Mahakama imebaini, mleta maombi alitoa ushahidi wa maneno pekee. Hali hiyo imeifanya kuamini kuwa mleta maombi kwa kushindwa kwake kuthibitisha upungufu wa kazi hakuwa na sababu za kupunguza wafanyakazi.

Pia katika ushahidi uliotolewa mbele ya Tume hakuna kielelezo chochote kinachonyesha kama taratibu za uachishwaji kazi zilifuatwa kwani pamoja na sababu za kupunguza kazi wafanyakazi lakini pia taratibu za kupunguzwa huko lazima zifuatwe. Kifungu cha 38 cha sheria hii, na kanuni ya 23(4) ya TLS. Na. 42 ya mwaka 2007, vinaeleza taratibu za kufuatwa na mwajiri anapotaka kupunguza wafanyakazi.

Mahakama ya Kazi

Taratibu hizo ni kutoa taarifa kwa wafanyakazi juu ya nia ya kupunguza wafanyakazi, kutoa taarifa muhimu katika upunguzaji huo kwa ajili ya majadiliano, kueleza sababu, njia na taratibu pamoja na muda kuhusiana na kupunguza wafanyakazi. Kielelezo D2, kinaonyesha mahudhurio na dhumuni la kikao lakini hakuna sehemu inayoonyesha nini kilijiri, taratibu gani zilifuatwa kufikia maamuzi ya kuwapunguza kazi wajibu maombi na nini makubaliano ya kikao hicho.

Kielelezo D3 (barua ya kuachishwa kazi) kinaeleza kuhusiana na makubaliano ya kikao chao cha tarehe 31.12 2020(D2), lakini muhtasari wenyewe hauonyeshi makubaliano hayo. Kwa rahisi ya rejea: -

"YAH: KUACHISHWA KAZI

"...Husika na somo tajwa hapo juu, kama tulivyokubaliana katika kikao chetu cha Pamoja tulichokifanya tarehe 30/12/2020, kuanzia leo 31/12/2020 utakuwa umeachishwa kazi kutokana upungufu wa kazi..."

Kwa kielelezo hicho Mahakama imeona kuwa muamuzi aliweza kuoanisha ushahidi uliotolewa na pande husika. Haya yanathibitika katika aya ya nne ya ukurasa wa 5 wa tuzo: -

"...Vile vile mlalamikiwa ameshindwa kuithibitishia Tume kuwa ni kweli uzalishaji ulipungua maana hakuna kielelezo chochote kilichotolewa mbele ya Tume kuonesha hilo."

katika aya ya nne ya ukurasa wa 6 pamoja na aya ya kwanza ukurasa wa saba wa tuzo alisema: -

"kifungu cha 38(1) cha Sheria ya Ajira na Mahusiano Kazini Sura 366 R.E. 2019 ... Pamoja na kanuni ya 23 ya GN 47/2007 pia kimetoa utaratibu wa kufuata katika kuendesha zoezi la kupunguza kazi wafanyakazi kuwa ni wajibu uliowekwa kwa waajiri ni wa kiutaratibu na wa kudumu na ni kuruhusu pande zote mbili yaani mfanyakazi na mwajiri kwa njia ya Pamoja kutatua tatizo na kufikia makubaliano na kufuata taratibu kama nilizoziorodhesha hapo awali. Hivyo ni wazi walalamikaji waliachishwa kazi pasipo kufuatwa kwa utaratibu wowote kama nilivyoainisha hapo juu."

Katika hoja ya pili, hati ya uwakilishi iliyotolewa mbele ya Tume inaonyesha Pw1 aliruhusiwa na wajibumaombi wengine kupokea na kuweka sahihi nyaraka zote. Lakini ushahidi unaonyesha kuwa Pw1 alitoa ushahidi kwa niaba ya wenzake. Kwenye kesi ya **Security Group Tanzania Ltd v Samson Yakobo and 10 Others** (Civil Appeal 76 ya mwaka 2016) ukurasa wa 16 na 17 imeeleza kuwa kama wajibu maombi

wana mgogoro wa aina moja, ushahidi hauhitaji kutolewa na wote bali unaweza kuthibitishwa na baadhi yao.

Kama uamuzi hapo juu unavyooeleza, katika shauri hili pia wajibu maombi walikuwa na mgogoro wa kufanana yaani wa uachishwaji kazi isivyo halali. Na Pw1 katika ushahidi wake amethibitisha malalamiko ya wajibu maombi wote kwa kueleza muda wa ajira wa kila mmoja na namna ya uachishwaji kazi wa kila mmoja ulivyofanyika. Hivyo ilitosha kwa Pw1 kutoa ushahidi kwa niaba ya wajibu maombi wengine kama alivyofanya. Hoja hii haina mashiko.

Kwa sababu zilizobainishwa hapo juu, ni vema na haki, kuyaona maombi haya hayana msingi na hivyo yanatupiliwa mbali. Uamuzi wa Tume unabaki kama ulivyo na, kila upande utajilipia gharama zake.

MAHAKAMA KUU YA TANZANIA (The High Court of Tanzania) (Labour Division) DIVISHENI YA MAHAKAMA YA KAZI

A.K. Rwizile

JUDGE

12.12.2022